

**Ўзбекистон Республикаси Олий ва
ўрта махсус таълим вазирлиги**

**Наманаган мухандислик
иқтисодиёт институти**

**«Бухгалтерия хисоби ва аудит»
кафедраси**

*«Молиявий ва бошқарув хисоби» фанидан амалий
машғулотлар ўтказиш бўйича*

Услубий кўрсатма

НАМАНГАН -2004 йил

Тузувчилар:

и.ф.н доц Р. Исроилов А.Холмирзаев

Такризчи:

и.ф.н. доц Б. Шарипов.

*Ушбу услубий кўрсатма, «Бухгалтерия хисоби ва аудит кафедраси» __ сонли
____ йилдаги умумий йиғилишида кўриб чиқилган ва институт илмий услубий
кенгаши ____ сонли йиғилишида тасдиқланган ва чоп этишига рухсат берилган*

КИРИШ

Республикамиз иқтисодиётини бозор муносабатларига ўтиши корхоналарни турли мулкчиликка асосланганлиги, уларнинг маблағлағлари ва маблағларини ташкил топиш манбалари турличалиги номоён бўлмоқда. Шу билан бирга хўжалик субъектларини ташқи иқтисодий фаолиятини амалга ошириш, хорижий инвестрлар билан муомалалар юритишда мавжуд бухгалтерия хисобини такомллаштиришни талабаларқозо этди.

Мамлакатимизда бухгалтерия хисобини халқаро андозаларга мувофиқлаштириш, хисоб ва хисобот сиёсатиин такомиллаштириш мақсадида «Бухгалтерия хисобини миллий стандартда» ишлаб чиқилди ва

амалиётга тадбиқ этилди. Жахон амалиётида бухгалтерия хисоби молиявий ва бошқарув хисобига бўлинади.

Молиявий хисоб- бу хисоб ахборотининг бир қисми бўлиб корхонананинг молиявий ҳолати ва фаолияти тўғрисидаги ахборотларни акс эттиради бу маълумотлар молиявий хисобот ҳужжатларида умумлаштирилади.

Бошқарув хисоби бошқарув ходимлари учун зарур бўлган маълумотлар харажатларни хисобга олиш, тайёр маҳсулотларни сотилиши натижаларини таҳлил қилишдаш иборат.

Янги ҳўжалик юритиш шароитида корхоналарда бухгалтерия хисобини ташкил этиш ва хисобини юритиш миллий стандарт асосида ташкил этилиши бир қанча афзалликларни яратади.

Мазкур услубий кўрсатма молия йўналиши талабаларига Молиявий ва бошқарув хисоби фанидан амалий машғулотлар ўтказиш учун мўжжалланган.

Бухгалтерия хисобининг предмети ва методи.

РЕЖА

1. Хисоб тўғрисида тушунча, турлари ва уларнинг вазифалари.
2. Бухгалтерия хисобининг асосий қоидалари.
3. Бухгалтерия хисобининг объекти ва субъекти.
4. Ҳўжалик маблағлари ва маблағларнинг ташкил топиш манбалари.
5. Ҳўжалик жараёнлари ва корхона маблағлари.
6. Бухгалтерия хисобининг предмети.
7. Бухгалтерия хисобининг методи (усули) ва унинг муҳим элементлари.

1-Вазифа: Корхонанинг 1 январ 2003 йил щолатига қуйидаги маблағлар мавжуд:

1. Тайёр махсулот омбори- 212512.
2. қозонхона биноси -18500
3. Маъмурият биноси-27864
4. Маданият саройи биноси-15000
5. Узатиш қурилмалари-26000
6. Енилғи материаллари-5915
7. Автомобиллар-30500
8. Хом аше (ишлаб чиқариш учун)-80000
9. Компьютер техникаси-1000
- 10.Эштиет қисмлар-20000
- 11.Идиш ва ўраш материаллари-40000
- 12.Олиб сотиладиган товарлар-100867
- 13.Кассадаги пул маблағи-4091
- 14.Тайер махсулот-91251
- 15.Щисоб-китоб рақамидаги пул маблағлари-100000
- 16.Валюта щисоб рақамидаги пул маблағлари-25124
- 17.Тугалланмаган қурилиш-2642
- 18.Узоқ муддатли инвестициялар-2524
- 19.Уюшма корхоналарига берилган қарзлар-12600
- 20.Харидор ва буюртмачилар билан щисоблашишлар-10941.

1-Вазифа маълумотлари асосида хўжалик маблағларининг тузилиши ва жойланиши бўйича туркумларга ажратинг.

1.Тузилиш (таркиби) бўйича:

а)Узоқ муддатли активларга(асосий воситаларга).

б)Айланма маблағларга.

2.Жойланиш еки фойдаланиш объекти бўйича:

а)Ишлаб чиқариш фазасидаги маблағлар.

б)Муомала фазасидаги маблағлар.

в)Четга жалб қилинган маблағлар.

Тузилиши бўйича		Жойланишига ёки фойдаланиш обўсти бўйича (м.сўм)		
Асосий воситалар	Айланма маблағлар	Ишлаб чиқариш фазасидаги маблағлар	Муомиладаги маблағлар	Четга жалб қилинган маблағлар

2-Вазифа: Корхонанинг 1 январ 2003 йил щолатига қуйидаги маблағларнинг ташкил топиш манбалари мавжуд:

1. Мол етказиб берувчилардан қарзи-198190
2. Устав капитали-64780
3. Асосий воситаларнинг эскириши-118427
4. Тақсимланмаган фойда-40486
5. Узоқ муддатли қарзлар-23756
6. Захира капитали-13488
7. Мақсадли тушум ва фондлар-39081
8. қисқа муддатли банк кредити-9817
9. Харидор ва буюртмачилардан олинган бўнақлар-16779
10. Меънатга шак тўлаш бўйича қарзлар-1306
11. Бюджет бўйича қарзлар-42602
12. Шисобдор шахслардан бўлган қарзи-8405
13. Маъмурият биноси-27867
14. Трактор -30500
15. Хом ашё материаллар-145915
16. Кассадаги пул маблағлари-4091.

2-вазифадаги маълумотларга асосланиб корхона маблағларининг ташкил топиш манбаларини қуйидаги гуруҳларга ажратинг:

Корхона маблағларининг ташкил топиш манбаларининг туркумланиши.

а) Корхонанинг ўз маблағлари манбалари.

б) Четдан жалб қилинган маблағлар манбалари.

Маблағларни ашқил топиш манбалари	Ташкил топиш манбалари (м.сўм)	
	Ўз маблағлари	Четдан жалб қилинган
1	2	3
Узоқ муддатли қарзлар		23756
Устав капитали	64780	
Бюджет бўйича қарзлар		42602

Бухгалтерия баланси унинг тузилиши мазмуни ва унда хўжалик операциялари таъсирида рўй берадиган ўзгаришлар.

РЕЖА

1. Бухгалтерия баланси нима?

2. Балансинг активига тавсиф беринг.
3. Балансинг пассив тавсиф беринг.
4. Баланс модуллари нима?
5. Балансда хўжалик операциялари таъсирида рўй берадиган ўзгаришларни тушунтиринг.

1-Вазифа: Корхонада ўтказилган инвентаризация рўйшати маълумотлари бўйича 1 январ 2003 йил шолатига синтетик счётларда қуйидаги хўжалик маблағлари ва уларнинг ташкил топиш манбалари қолдиқлари мавжуд:

Хўжалик маблағлари ва уларни ташкил топиш манбалари	Суммаси
1	2
1. Асосий воситалар	149115
2.Ишлаб чиқариш заҳиралари:	145915
а)Хом ашё материаллар	100000
б)Ёнилғи	5915
в)Идиш ва ўраш материаллари	40000
3.Устав фонди	64780
4.Тақсимланмаган фойда ёки зарар-	40486
5.Асосий воситаларнинг эскириши -	118427
6.Узоқ муддатли қарзлар-	23756
7.Заҳира капитали-	13488
8.Мақсадли тушум ва фондлар-	39081
9.қисқа муддатли банк кредити-	9817
10.Харидор ва буюртмачилардан олинган бўнақлар-	16779
11.Меънатга шак тўлаш бўйича қарзлар-	31966
12.Кассадаги пул маблағлари-	4091
13.Тайёр маҳсулот-	91251
14. Мол етказиб берувчилардан қарзи-	198190
15.Капитал қўйилмалар-	2642
16.Олиб сотиладиган товарлар-	100867
17.Узоқ муддатли инвестициялар-	2524
18.Дебитор қарзлар-	10535
19.Ижтимоий суғурта ва таъминоти бўйича қарзлар-	25877
20.Бошқа кредиторлар-	25823

21. Шисоб-китоб рақамидаги пул маблағлари-	104054.
---	---------

1-Вазифада кўрсатилган шар қайси маблағнинг ва шу маблағнинг ташкил топиш манбаларининг ёнига бухгалтерия балансининг қайси томонига тааллуқли эканлигини сўз билан "актив" ёки "пассив" деб ёзилсин.Сўнг эса барча актив ва пассив томонлари моддаларини йиғиб қуйидаги шаклда баланс тузинг.

Актив		Пассив	
Баланс моддалари		Устав капитали	
Асосий воситалар		Тақсимлайдиган фойда	
Балансининг активи бўйича жами	490043	Баланнинг пассиви бўйича жами	490043

2-Вазифа: Корхонада 2003 йил январ ойида қуйидаги хўжалик операциялари содир бўлди:

1. Корхона шисоб-китоб счётидан ходимларга пул бериш учун кассага нақд пул олиб келинди-80000.
2. Корхона кассасидан хизмат сафари учун шисобдор шахсга нақд пул берилди-25000.
3. Жорий йилнинг фойдасини бир қисмини захира капиталига ўтказилди-15000
4. Давлат банкidan қисқа муддатли кредит олинди-50000.
5. Мол етказиб берувчилардан материаллар қабул қилинди лекин пули тўланмади-10000.₸
6. Корхонанинг кассасидан ходимларига иш хақи берилди - 50000.

7. Хисоб - китоб счётидан банк кредити тўланди - 40000.
8. Ишчиларни иш хақидан даромад солиғи ушланди - 15000.

2-вазифадаги хужалик операцияларини бухгалтерия проводкалари беринг. Бу хужалик операцияси амалга оширилганда балансга 4 хил йул билан таъсир этади ва куйидаги баланс шаклини тузинг.

Актив					Пассив				
Баланс моддалари	Суммалари				Баланс моддалари	Суммалари			
	Дастлабки қолдиқ	Ўзгариш суммаси		Охирги сумма		Дастлабки қолдиқ	Ўзгариш сумма		Охирги қолдиғ
		(+)	(-)				(+)	(-)	

Ўзгаришлар содир этилаётган балансга дастлабки қолдиқни 1-вазифада тузилган балансдан олиб ёзинг. Амалга оширилган хужалик операциялари таъсирида балансда бўлган ўзгаришларни курсатинг ва баланснинг охириги қолдиғини аниқлабжамини чикаринг.

Бухгалтерия счётлари ва иккиёклама ёзиш.

РЕЖА

1. Бухгалтерия счётлари хақида тушунча ва вазифалари.
2. Бухгалтерия хисоби счётларининг тузилиши ва актив ва пассив счётларда дебет билан кредитнинг аҳамиятини тушунтиринг.
3. Оборот ва қолдиқ нима, улар актив ва пассив счётларда қандай аниқланади?
4. Бухгалтерия баланси Билан бухгалтерия счётлари уртасидаги алокани тушунтиринг.
5. Иккиёклама ёзишнинг аҳамиятини тушунтиринг
6. Счётлар корреспонденцияси нима?

7. Кандай бухгалтерия проводкалари булади?
8. Кандай хисоб синтетик, кандай хисоб аналитик хисоб деб аталади?
9. Синтетик ва аналитик счётларнинг тузилиш хусусиятлари ва улар кандай мақсадларга мувофиқлашган?
10. Синтетик ва аналитик счётларуртасидаги алоқа кандай?
11. Аналитик ведомстволар нима ва уларнинг кандай турлари бор?

1-вазифа: қуйидаги маълумотларга асосланиб счётлар схемаси очирилиб, ой бошига бўлган дастлабки қолдиқлар ёзилсин.

1. Асосий воситалар-149115
2. Асосий воситаларнинг эскириши-118427
3. Капитал қўйилмалар-2642
4. Узоқ муддатли инвестициялар-2524
5. Ҳом ашё ва материаллар-100000
6. Ёқилғи-5915
7. Идиш ва ураш материаллари-40000
- 8.Тайёр маҳсулотлар-91251
9. Олиб сотиладиган товарлар-100867
10. Кассадаги пул маблағлари-4091
11. Харидор ва буюртмачилар билан ҳисоблашишлар-10941
12. Ҳисоб-китоб счётидаги пул маблағлари-125124
- 13.Устав фонди-64780
- 14.Захира капиталли-13488
15. Тақсимланмаган фойда ёки зарар-40486
16. Мақсадли тушум ва фондлар-39081
17. Узоқ муддатли қарзлар-23756
18. исқа муддатли банк кредити-9817
19. ол етказиб берувчилардан қарзи-198190
20. Солиқлардан бўлган қарзлар-42602
21. ещнатга шак тўлаш бўйича қарзлар-31966
22. Ижтимоий суғурта ва таъминоти бўйича қарзлар-25877

Хўжалик операцияларининг мазмун.	Суммас и	Коррепанденци яланувчи счётлар	
1	2	3	4
1. Мол етказиб берувчилардан Ҳом ашё материаллар олинди, пули тўланмаган	10000		

2. Хисоб китоб чётидан касага нақт пул олинди	120000		
3. Банкнинг қисқа муддати кредитини қўйтариш	9817		
4. Иш хизматчиларга кассадан иш ҳақи берилди.	60000		
5. Олинган хом ашё материаллар учун хисоб китоб счётидан пул ўтказилди.	12500		
6. Харидор ва буюртмачилардан корхона хисоб китоб сётига сотилган маҳсулот учун пул келиб тушди	95000		
7. Идиш ва ўраш материаллари асосий ишлаб чиқаришга берилди	40000		
8. Асосий ишлаб чиқаришдаги асосий воситалар учун амортизация хисобланди	14925		

Вазифани бажариш учун курсатмалар:

1. Хужалик операцияси курсатилган жадвалнинг 3 ва 4 устунларига ҳар бир операция бўйича дебетланувчи ва кредитланувчи счётларнинг рақамларини ёзилсин.
2. Хужалик операциясининг суммалари счётларга таркатилсин. Счётлар схемалари очилсин.
3. Хужалик операциялари курсатилган жадвал ва синтетик счётлар колдикларидан (1-вазифадан) фойдаланиб синтетик айланма ведомостини тузинг.

Синтетик счётлар бўйича айланма ведомости.

Сч ётл ар рақ ам и	Счётлар номи	Ойлик айланма		Ой охирига қолдиқ		Ой охирига қолдиқ	
		Дебе т	Кре дит	Деб ет	Кре дит	Деб ет	Кре дит
1	2	3	4	5	6	7	8
	Жами	V	V	қ	қ	^	^

2-вазифа: Аналитик счётларнинг асосий вазифаси:

Синтетик счётларда курсатилган маблағлар ҳолатини уларнинг турлари бўйича алоҳида-алоҳида аналитик счётларда курсатинг.

Синтетик счётнинг товарлар счётида ой бошига 100867 сум қолдиги мавжуд. Аналитик счётда эса қуйидагича:

1) "Баҳор" совутгичи артикули-140 10 дона. Хар бир донасининг баҳоси 1000 сумдан . Жами суммаси 10000 сум.

2) "Орск" совутгичи артикули-170 12 дона. Хар бир донасининг баҳоси 2000 сумдан. Жами суммаси 24000 сум.

3) "Апшерон" совутгичи артикули-190 20 дона. Хар бир донасининг баҳоси 1400 сумдан. Жами суммаси 28000 сум.

4) "Помир" совутгичи артикули-0740 19 дона. Хар бир донасининг баҳоси 2045 сум 63 тийиндан. Жами суммаси 38867 сум.

Жами товарлар суммаси:100867 сум..

Ой давомида қуйидаги хужалик операциялари амалга оширилди:

1. Мол етказиб берувчилардан 110 фактурага асосан товар қабул қилинди. Жами:20274 сум.

а) фактурада курсатилган маълумотлар:

"Орск" совутгичи артикули-170 4 дона. Хар бир донасининг баҳоси 2000 сумдан. Жами суммаси 8000 сум.

"Помир" совутгичи артикули-0740 6 дона. Хар бир донасининг баҳоси 2045 сум 63 тийиндан. Жами суммаси 38867 сум.

Жами товарлар суммаси:12274 сум..

2. Омбордан товарлар харидорларга сотилди:

а) "Баҳор" совутгичи артикули-140 6 дона. Хар бир донасининг баҳоси 1000 сумдан . Жами суммаси 6000 сум.

б) "Орск" совутгичи артикули-170 10 дона. Хар бир донасининг бахоси 2000 сумдан. Жами суммаси 20000 сум.

в) "Помир" совутгичи артикули-0740 15 дона. Хар бир донасининг бахоси 2045 сум 63 тийиндан. Жами суммаси 30684 сум.

Жами омбордан чикарилган товарлар микдори 31 дона суммаси:56684 сум..

2-вазифа буйича амалга оширилган операцияларига бухгалтерия проводкалари беринг. Синтетик счётлардаги колдикларни хужалик операциясини счётлар схемасида акс эттиринг.

"Товарлар" синтетик счётининг аналитик хисоб счётлари айланма ведмости тузинг.

№	Товарлар номи	Ўлчов бирлиги	баҳо	Хисобот даврига бош қолдиқ		Хисобот даври ичида бўлган айланмалар				Хисобот даврига қолдиқ	
						Кирим		Чиқим			
				Микдор	Сумма	Микдор	Сумма	Микдор	Сумма	Микдор	Сумма
	Исми										

Аналитик ва айланма ведмостлари билан синтетик хисоб айланма ведмостлари маълумотларини солиштиринг ва бир-бирига боғликлигини курсатинг.

Бухгалтерия хисоби счётларининг туркумлари ва счётлар режаси.

РЕЖА

1. Бухгалтерия счётлари нима учун туркумларга ажратилади?
2. Бухгалтерия хисобининг счётлари тайинланиши ва тузилишига қараб қандай гуруҳларга бўлинади?
3. Тузилиши ва тайинланишига қараб гуруҳланган счётларни характерлаб Беринг.
4. Бухгалтерия хисобининг счётлари иктисодий мазмунига қараб қандай гуруҳларга бўлинади?
5. Бухгалтерия хисобининг счётлар режасини таърифини айтинг.

1-вазифа: Куйидаги курсатилган бухгалтерия хисоби счётларини жойланиши ва тузилишига қараб гуруҳланг.

1. Асосий воситаларнинг эскириши 02-счёт
2. Умуий ишлаб чиқариш счёти 25-счёт
3. Хом Аше ва материаллар счёти 10-счёт
4. Асосий воситалар счёти 01 счёт.
5. Арзон ва тез эскирувчи буюмларнинг эскириши счёти 12 счёт
6. Арзон ва тез эскирувчи буюмларнинг эскириши счёти 13 счёт
7. Тайёр маҳсулот счёти 28 счёт.
8. Касса счёти 50 счёт
9. Хисоб китоб счёти 28 счёт
10. Харидо ва буюртмачилар билан хисобланишлар счёти 40 счёт.
11. Номоддий активларни эскириши счёти 0.5 счёт.
12. келгуси давр харажатларини счёти 31 счёт.
13. Давр харажатлари счёти 94 счёт.
14. Асосий ишлаб чиқариш счёти 85 счёт.
15. Устав капитали счёти 85 счёт.
16. Таксимланган фойда счёти 87 счёт.
17. Киска муддатли анк кредитлари 69 счёт.
18. Ёрдамчи ва бошқа ишлаб чиқариш хисоби счёти 23 счёт.
19. Якуний молиявий натижа сёти 99 счёт.

2-вазифа: 1вазифада кўрсатилган маълумотлар асосида бухгалтерия хисоби счётларини иқтисодий мазмунига қараб гуруҳланг.

(Кўрсатма: Бухгалтерия хисоби счётлари иқтисодий мазмунига кўра икки гуруҳга бўлинади яъни хўжалик маблағлари ва хўжалик жараёнини хисобга олувчи счётлар).

Асосий хўжалик жараёнларининг хисоби.

РЕЖА

1. Баҳолаш бухгалтерия хисобида қандай аҳамиятга эга.
2. Хўжалик маблағлари ва хўжалик жараёни бухгалтерия балансида қандай таннархда кўрсатилди.
3. Бухгалтерия хисобида моддий қийматликлар қандай баҳоларда хисобга олинади.
4. Ишлаб чиқарилган тайёр маҳсулот қандай баҳода омборга кириш қилинади.
5. Калькуляциянинг ва Калькуляция қилишнинг таърифини айтинг.
6. Таъминот, ишлаб чиқариш ва айтиш жараёнларини тушунтиринг.
7. Асосий хўжалик жараёнлари тушинтиринг.

1. вазифа. Хўжалик жараёнларининг ҳар бири учун муҳум бўлган хўжалик муоммоларини бухгалтерия проводкалари орқали ёзиб чиқинг.

Хўжалик муомаларини ҳужжатлаштириш

РЕЖА

1. Бухгалтерия ҳисобида ҳужжатнинг аҳамиятини айтинг.
2. Ҳужжат деб нимага айтилади.
3. Бухгалтерия ҳужжатлари белгиланган вазифаси, тузилиши, хўжалик муоммоларини бажариш хусусиятларига кириб қандай ҳужжатлари гуруҳланади.
4. Бухгалтерия ҳужжатларига қандай ҳужжатларга гуруҳланади.
5. Бухгалтерия ҳужжатлари иқтисодий мазмунига ўараб қандай ҳужжатлари иқтисодий мазмунига кириб қандай ҳужжатларга бўлинади.
6. Фармойиш, тасдиқловчи, комбинанациялаштирилиши, бухгалтерияни расмийлаштириш ва ахборот ҳужжатларининг тавсифини айтинг.
7. Ҳужжатлардаги ҳатоликларни тузатиш ва сақлаш тартибини айтинг.
8. Ҳужжатларни унификациялаштириш ва стандартлаштиришни тушунтиринг.

1-вазифа. +уйида кўрсатилган бухгалтерия ҳужжатларини ҳисобда бажарадиган вазифаларга қараб гуруҳларга ажратинг.

Нақт пул ёки, ваколатнома, қарор, буйруқ. Касса чиқим ордери, асосий воситаларга эскириш ҳисоблаш қайдномаси, далолатномалар қабул қилиш далолатномаси, омбор мудирини ҳисоботи, счёти фактуралар, тўлов талобномаси, тўлов топшириқ номаси ишончнома.

Йўқлама қилиш ва унинг аҳамияти

РЕЖА

1. Йўқлама қилишнинг аҳамияти.
2. Йўқлама қилишнинг турлари.
3. Тўла, қисман, режали йўқлама қилишнинг тавсифлаб Беринг.
4. Йўқлама қилиш қоииссияси ва рўйхати нима ва Ким тоонидан тасдиқланади.
5. Йўқлама қилиш натижасида аниқланган камомад ва ортиқчаликлар қандай расмийлаштирилади.

1-вазифа. +уйидаги маълумотлар асосида йўқлама қилиш натижаларини бухгалтерия проводкаларида акс эттиринг.

Завод омбордаги хом ашё ва материалларнинг миқдор ва суммалари бухгалтерия ҳисоби маълумотлари билан солиштирилди ва материалларнинг миқдор ва суммалари бухгалтерия ҳисоби маълумотлари билан солиштирилди ва қуйидагилар аниқланди. 2500 сўмлик хом Аше ва материаллар ортиқ ва 5400 сўмлик ёрдамчи хом ашё ва материаллар шам чиққан .

2 вазифа. Йўқлама қилиш комиссияси томонидан 5400 сўмлик кам чиққан хом ашё ва материалларнинг қуйидаги сабаблари аниқланди. 2400 сўмлик камомад табиий камайиши натижасида 1500 сўмлик камомад моддий жавобгар шахснинг айби билан. 1200 сўмлик камомаднинг сабаблари номаълум, комиссия 1200 сўмлик камомадни умум хўжалик харожатларига қўшишга қарор қилди.

3 вазифа: Йўқлама қилиш натижасида корхона кассасидаги маблағлар бухгалтерия ҳисоби маълумотларидан 1250 сўм кам эканлиги аниқланди. Бу камомад суммасига бухгалтерия проводкаси тузинг.

Бухгалтерия ҳисоботи

1. Бухгалтерия ҳисоботи моҳиятини айтинг.
2. Ҳисоботнинг қандай турлари мавжуд.
3. Бухгалтерия ҳисоботи олдига қўйилган талаблар.
4. Бошланғич ва йиғма Бухгалтерия ҳисоботларини тасвирланг.
5. Ойлик ва чорақлик, йиллик бухгалтерия ҳисоботларини таркиби қандай.
6. Бухгалтерия ҳисоботини тузинг, топшириш ва тасдиқлаш тартиби.

Бухгалтерия ҳисобининг шакллари ва режалари

РЕЖА

1. Бухгалтерия ҳисобининг шакллари ва режалари ҳақида тушунча.
2. Бухгалтерия ҳисобининг шакллари.
3. Бухгалтерия ҳисобининг регистрлари ва уларни юритиш тартиби.
4. Бухгалтерия ҳисобининг регистрларида хатоликларни тузатиш тартиби.

1 вазифа: Корхона мол етказиб берувчидан 500 рақамли счёт фактурага мувофиқ 450000 сўмлик эҳтиёт қисмлар олди. Ва буни қуйидаги бухгалтерия проводкаси берилган

1 вазифада хўжалик операциялари учун берилган бухгалтерия проводкаларини бухгалтерия хисоби регистрларидаги хатоликларни тузатишнинг қайси усули орқали тузатилади ва кузатиш проводкасини кўрсатинг.

2 вазифада. +уйида амалга оширилган хўжалик операцияси учун берилган бухгалтерия проводкаини тўғрилаб ёзинг ва хатоликларни тузатишни қайси усулига киради.

Корхона кассасидан ишни хизматчиларни иш ҳақиси учун 500000 сўм пул берилди.

Бухгалтерия хисобини ташкил қилиш асослари

РЕЖА

- 1. Бухгалтерия хисобини ташкил қилиш принциплари.**
- 2. Бухгалтерия хисобига давлат раҳбарлиги.**
- 3. Марказлашган ва марказлашмаган ҳисоб.**
- 4. Бухгалтерия бўлимларини ўйсқача характерлаб беринг.**
- 5. Бош бухгалтернинг ҳуқуқи ва вазифалари.**

Пул маблағлари хисоби.

РЕЖА

- 1.Пул маблағларини ҳисобга олишда бухгалтерия хисобининг вазифалари.**
- 2.Касса муомалаларини ҳужжатлаштириш ва ҳисобга олиш.**
- 3.Ҳисоб-китоб счётига доир муомалалар ҳисоби.**
- 4.Валюта счётида доир муомалалар ҳисоби.**
- 5.Банкнинг махсус счётлари бўйича муомалалар ҳисоби.**

Ҳисоб-китоб муомалалари ҳисоби.

РЕЖА

- 1.Ҳисоб-китоб муомалаларини ҳисобга олишда бухгалтерия хисобини вазифалари.**
- 2.Ҳисобдор шахслардаги маблағларни ҳисобга олиш.**
- 3.Мол етказиб берувчи ва харидорлар билан ҳисоб-китоб муомалалари ҳисоби.**
- 4.Ходимлар билан турли муомалалар бўйича ҳисоб китоблар ҳисоби.**

5.Бюджет ва бюджетдан ташқари тўловлар бўйича муомалалар ҳисоби.

Материаллар ҳисоби.

РЕЖА

- 1.Материалларни ҳисобга олишда бухгалтерия ҳисобини вазифалари.**
- 2.Материалларни гуручланиши ва баҳолалиши.**
- 3.Метиралларни келиб тушиши ва омбор ҳисобини юритилиши.**
- 4.Материалларни сарфланиши ва бошқа шил чиқиб кетишлари ҳисоби.**
- 5. Кам баҳоли ва тез эскирувчи буюмлар ҳисоби.**

Асосий воситалар ва номоддий активлар қисоби.

РЕЖА

1. Асосий воситалар мохияти аҳамияти ва уларнинг мҳисоабга олишда бухгалтерия ҳисобининг вазифалари.

2. Асосий воситаларнинггурухланиши ва баҳолалиши.

3. Асосий воситаларни келиб тушиш ҳисоби.

4. Асосий воситаларнинг эскириш ҳисоби.

5. Асосий воситаларни ҳисобдан чиқарилиши тартиби

6. Номоддий активлар ва улар ҳисобини юритилиши.

1- масала: Корхона мол етказиб берувчилардан асосий воситани сотиб олди.

- сотиб олиш баҳоси 2000 сўм
- ишхаўи харажати 60 сўм
- ижтимоий суғурта харажати 40 %
- сарфланган материал 20 сўм

Асосий воситаларни бошланғич қийматини аниқланиб далолатномага асосан қабул қилинди юқоридаги хужжатлик операцияларини бухгалтерия счётларида икки ёўлама ёзувлар тартибида ифодалнг

2- масала корхона ўзининг ёрдамчи хўжалиги томонидаги харажатлар ўилинди:

- Хом ашё ва материаллар 4000
- Иш хақи харажати 2000
- Ижтимоий суғурта харажати 40%

Ёрдамчи хўжалик тоомонидан бино топширилди ва далолатномадаги асосий воситалар таркибига ўтказилди . Юўоридаги хўжалик операцияларини икки ёқлама ёзувлар тартибида ифодаланг.

3- масала Корхонани цех биноси пудратчи ташкилот томонидан кўрилди бинонинг умумий қиймати 5000 сўм.

Пудратчи ташкилот томонидан бино топширилди ва асосий воситалар таркибига киритилди.

Корхонани хисоб китоб сётларидан пуджратчи ташкилотга 5000 сўм тўлов ўтказилди.

Юқоридаги операцияларни икки ёқлама ёзувларда ифодаланг.

4- масала: Корхонага қуйидаги манбалар бўйича асосий воситалар келиб тушди.

- Хиссадорлардан улиш сифатида асосий восита қабул қилинди 3000 сўм.

- Бошқа корхонадан текинга тушди 500 сўм

- Ижарага олинган асосий восита қабул қилинди 1500 сўм

- инвантиризация натижасида ортиқча чиққан асосий восита қабул қилинди.

Юқоридагит хўжалик операцияларини бухгалтерия сётларида икки ёқлама ёзувлар тартибита ифодаланг

5- масала: Корхона тўла эскирган бинони тугатди. Бинони қиймати 1000 сўм эскириши 10000 сўм. Бинонинг тугатишгача ишларилда 1000 сўм иш ҳақи ва 40% ижтимоий суғурта ажратмаси хисобланди бинони тугатишдан эса 2000 сўмлитк яроқли бўлган материаллар корхона омборига қабул қилинди. Юқоридагии хўжалик операцияларини бухгалтерия сётларида икки ёқлама ёзувларда ифодаланг ва асосий воситани тугатишдан молиявий натижани аниқланг.

Мехнат ва иш ҳақи хисоби.

РЕЖА

1. Корхоналарда меҳнатни ташкил этиш асослари

2. Корхоналар шахсий таркиби.

3. Мехнат ва иш ҳақини хисобга олишда бухгалтерия хисобининг вазифалари

4. Мехнатга ҳақ тўлаш шакллари

5. Иш ҳақи хисоблаш тартиби ва улар хисобини юритилиши.

6. Иш ҳақидан чегирма ва ушланмалар хисоботи.

Масала 1.

Ишчига навбатдаги меҳнат таътили учун буйруқ чиқди. Меҳнат таътили учун 24 иш куни белгиланган ишчининг ўтоган охириги 2 ойдаги иш ҳақлари 1 ой учун 48 минг сўм 2 ой учун 50 минг сўм бўлган ишчига меҳнат таъхтили учун иш ҳақи хисобланг даромад солиғини аниқланг ва бухгалтерияёзувида ифодаланг.

Масала 2. Ходим хисобот ойида 5 кун касал бўлган ишчининг ўтган ойлардаги иш ҳақлари

1 ой учун: 26.000к 26 иш кучи

2 ой учун 28000 с. қ 27 иш куни.

Ишчининг касал бўлган кунлари учун иш шақи меҳнат стажини ҳисобга олиб 80% ҳисобланган. касалд бўлган кунлари учун иш шақи ҳисобланг ва бухгалтерия ёзувларда ифодаланг.

3. Даромад Солиғини ҳисобланг
қ 72.000

4. Масала

Ишчига ўтган ой ун 10000 сўм иш ҳақи ҳисобланди. Ҳисобланган иш ҳақидан даромад солиғини ҳисобланг.

Молиявий қўйилмалар ҳисоби.

РЕЖА

1.Молиявий қўйилмаларни ҳисобга олишда бухгалтерия ҳисобининг вазифалари.

2.Молиявий қўйилмалар турлари.

3.+иска муддатли молиявий қўйилмаларни ҳисобга олиш.

4.Узоқ муддатли молиявий қўйилмаларни ҳисобга олиш.

Тайёр маҳсулот ва уни сотиш ҳисоби.

РЕЖА

1.Тайёр маҳсулот ва уларни сотишни ҳисобга олишда бухгалтерия ҳисобини вазифалари.

2.Тайер маҳсулотни баҳолаш ва туркумлаш.

3.Тайер маҳсулотни омборда ва бухгалтерияда ҳисобга олиш.

4.Маҳсулотни сотиш билан боғлиқ давр харажатларини ҳисобга олиш.

5.Маҳсулот реализациясини ҳисобга олиш.

Капитал ва фондларни ҳисобга олиш.

РЕЖА

1.Устав фондини ташкил қилиш хусусиятлари ва уни ҳисобга олиш.

2.Устав фонди ва уни ўзгаришини ҳисобга олиш.

3.Таъсисчилар билан ҳисоб китобларни ҳисобга олиш.

4.Махсус мақсадларга фонд ва захира фондларини ҳисобга олиш.

5.+арзга олинган маблағларни ҳисобга олиш.

Молиявий натижалар ҳисоби.

РЕЖА

- 1.Молиявий натижаларни ҳисобга олишда бухгалтерия ҳисобини вазифалари.**
- 2.Молиявий натижаларни шаклланиши.**
- 3.Фойда ва зарарлар таркиби ва уни ҳисобга олиш.**
- 4.Фойдани талабаларқсимлаш ва ҳисобга олиш.**

Молиявий ҳисоботлар.

РЕЖА

- 1.Молиявий ҳисоботни моҳияти, аҳамияти ва турлари.**
- 2.Молиявий ҳисобот тузиш, топшириш муддати ва уни кўриб чиқиш ҳамда тасдиқлаш.**
- 3.Даврий ҳисоботлар, унинг таркиби ҳамда мазмуни.**
- 4.Йиллий молиявий ҳисоботлар, унинг таркиби ва мазмуни.**

Тавсия қилинадиган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси.
Т.-Ўзбекистон. 1992 йил
2. Ўзбекистон Республикаси: Қонун ва фармонлар.
Т.- Ўзбекистон 1992 йил ва 1994 йил тўлдирилгани.
3. Ўзбекистон Республикасининг бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонуни. 1996йил.
4. Ўзбекистон Республикасининг Аудиторлик фаолияти тўғрисидаги қонуни. 1996 йил.
5. И.А Каримов «Ўзбекистон Республикасининг сиёсий ижтимоий ва иқтисодий истиқболининг асосий тамойиллари». Т. Ўзбекистон 1995 йил.
6. И.А Каримов «Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида» Т.- Ўзбекистон 1994йил.
7. И.А Каримов « Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура» Т.Ўзбекистон 1996 йил 1- том.
8. И.А Каримов «Хозирги босқичда демократик ислохотларни чуқурлаштиришнинг муҳим вазифалари» Т.Ўзбекистон 1996 йил.
9. Положение о составе затрат по производству и реализации продукции (работ, услуг) включаемых в себестоимость продукции (работ, услуг) и о порядке формировании финансовых результатов. УТВ Минфином Республика Ўзбекистон. №9- шт 27.01.95 сог-но госкомпрогнозстааь №01-8-18 от 26.01.95 года. госпалком №5 от 17.01.95 г.
10. Ўзбекистон Республикасида бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботини ташкил этиш ҳамда бухгалтерия ҳисоби счётлар режасини такомиллаштириш тўғрисидаги низом. Вазирлар маҳкамаси қарори. 26.03.94 йил №164

11. Корхона ташкилотлар ва молиявий хисоботдаги ўзгаришлар тўғрисидаги қарор ДСКнинг 17-02 28 1995 14. 04 даги қарори.
12. План счётов бухгалтерского учёта и рекомендации по их применению. Библиотека бухгалтера- 1 1996г.
13. Остонкулов М. «Бухгалтерия хисоби назарияси» Т.Ўзбекистон 1970 йил.
14. Умарова.М «Бухгалтерия» Т.Ўзбекистон 1993 йил.
15. Вохидов С. «Халқ хўжалиги турли тармоқларида бухгалтерия хисоби хусусиятлари» Т.Мехнат 1994 йил.
16. Қодирхонов С. «Саноат корхоналарида бухгалтерия хисоби» Т. Ўзбекистон 1993 йил.
17. Сотволдиев А. «Қишлоқ хўжалигида бухгалтерия хисоби». Т. Мехнат 1991.
18. Бухгалтерский учёт./под общ.ред. Безруких А.А./М. Экономика 1931.
19. Булүчева Е.Н. Бухгалтерский учёт в общественным питанием. М. Экономика 1989.
20. Новиченко П.П. Бухгалтерский учёт. М. Финансы и статистика 1990.
21. Абдукаримов И. Т. Матбуот комперацияси хўжалик фаолиятини таҳлил қилиш. Т.Мехнат 1989 йил.
22. Осмоловские.В.В. Теория анилызи хозяйственные. Деятелности. Минск высейшая школа 1989.
23. Шоолимов А. Сангоат корхоналари хўжалик фаолиятининг таҳлили Т. Ўзбекистон 1992.
24. Крамаровский Л.М. ревизия и контрол. Москва Финанс и статистика 1982.
25. Мескон М., алберт Мю, Хедоури Ф. Основы менежмента. Пер. сакг. М.Дело ЛТД 1995.
26. Холт Р.Н. Основа финансового менежмента. Пер. с. англ. М- Дело ЛТД. 1995.
27. Роуз Питер С банковский менежмент. П.с англ. М-Дело ЛТД 1995.
28. Даниэлс Джонд. Радиба Ли Х. Международный бизнес: внешняя среда и деловые операции. Пер.с. англ. 6 издательство. М- Дело ЛТД 1994.
29. Фишер С. Дорнбуш Р. Шмолензи Р. Экономика. Пер. с. англ. 2 издания М- Дело ЛТД 1995.
30. Берл Г. Кишнер Т. Мгновенный бизнес план. Двенадцать быстрых шагов к успеху. Пер. с. англ. М- Дело ЛТД 1995.
31. Иқтисодий газеталар:
 - Иқтисод ва солиқ
 - Банк ахборотномаси:
 - Менинг мулким:
 - Мулкдор;
 - Савдогар;
 - Экономика и жизнь

-Эко- экономика, кнсультация, обявления.

32. иқтисодий журналлар:

-Бухгалтерия кутубхонаси;

-Иқтисод ва хисобот;

-Солиқ тўловчининг журнали.

33. Халқаро анжуманлар материаллари ва услубий қўлланмалари.

34. Қўшма корхоналарда бухгалтерия хисоби И. Ибрагимов Т. 1992.